

12 χώρες

681 αθλητές

6 αθλήτριες (τοξοβολία)

Η ΕΠΟΧΗ

Η επανάσταση των αυτονομιστών στη Μακεδονία το 1903, η «Ίλιντεν» όπως έμεινε να λέγεται, καταπνίγηκε στο αίμα. Ευκαιρίας δοθείσης, οι Τούρκοι έσφαξαν και πολλούς Έλληνες με αποτέλεσμα η Ελλάδα να αφυπνιστεί. Το «Μακεδονικό» έγινε υπόθεση του κάθε Έλληνα. Το 1904, τα πρώτα ανταρτικά σώματα στάλθηκαν στη Μακεδονία. Ένα από αυτά ήταν του αξιωματικού Παύλου Μελά που πήρε το ψευδώνυμο Μίκης Ζέζας και με 35 άνδρες πήγε να αντιμετωπίσει τους κομιτατζήδες.

Τον πρόδωσαν στους Τούρκους που τον πολιορκήσαν στη Σιάτιστα. Στις 13 Οκτωβρίου του 1904, οι Έλληνες έκαναν έξοδο. Ο Μίκης Ζέζας ήταν μπροστά. Σκοτώθηκε. Ο θάνατός του συγκίνησε το πανελλήνιο κι έγινε αιτία να πυκνώσουν τα σώματα των εθελοντών, που έσπευσαν να καταταγούν. Αναγκαστικά, το επίσημο ελληνικό κράτος προσχώρησε αλλά ανεπίσημα, με τους Έλληνες πρόξενους να παίζουν καθοδηγητικό ρόλο και να βοηθούν στα κρυφά. Στα 1905, η αναμέτρηση Ελλήνων και Βουλγάρων είχε εξισορροπήσει. Η επανάσταση και το σύνταγμα των Νεότουρκων (1908) έβαλαν τέλος στην αντιπαράθεση. Ο Μακεδονικός Αγώνας συνεχίστηκε με εκπαιδευτικά μέσα, καθώς οι πρωτοβουλίες πέρασαν στην Εκκλησία και στα επίσημα κρατικά όργανα. Ανοιχτήκαν εκατοντάδες σχολεία ελληνικά, βουλγαρικά, σερβικά και τουρκικά. Μέσα από αυτά, κάθε πλευρά προσπαθούσε να περάσει το δικό της μήνυμα. Μέχρι το 1912.

Στον διεθνή χώρο, η επαναστατική επινόηση του Μαρκόνι, η ασύρματη επικοινωνία, οδήγησε στην καθιέρωση του σήματος κινδύνου C.Q.D. («αναζητήστε μας, κίνδυνος»). Τα πλοία που θα το λαμβάνουν, θα πρέπει να σπεύδουν προς αυτό που το εκπέμπει. Δύο χρόνια αργότερα το σήμα αυτό επρόκειτο να αντικατασταθεί από το S.O.S. («Σώστε τις ψυχές μας»).

Στην Άπω Ανατολή, ο ρωσοϊαπωνικός ανταγωνισμός εξελίχθηκε σε ένοπλη αντιπαράθεση καθώς, με νυχτερινή επίθεση του ιαπωνικού στόλου στο Πορτ Άρθουρ και απόβαση 8.000 ανδρών στην Κορέα, η Ιαπωνία ξεκίνησε αιφνιδιαστικά πόλεμο με τη Ρωσία. Τους επόμενους μήνες, ο ρωσικός στόλος στον Ειρηνικό επρόκειτο να εκμηδενιστεί. Μήλο της έριδας ήταν τα συγκρουόμενα συμφέροντα των δύο χωρών στην Κορέα και στη Μαντζουρία.

Στη Δύση, Βρετανοί και Γάλλοι υπέγραψαν την γνωστή ως «Εγκάρδια Συνεννόηση» (την περιφημη «Αντάντ») συμφωνία, βάζοντας τέλος στην προαιώνια διαμάχη των δύο κρατών. Αρχικό αντικείμενό της ήταν η «δίκαιη» μοιρασιά των αποικιών αλλά, μετά το γαλλογερμανικό «επεισόδιο του Αγαδέρ» έγινε ο άξονας του αντιγερμανικού συνασπισμού στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Από την πλευρά του, ο πρόεδρος των ΗΠΑ, Θεόδωρος Ρούσβελτ, επεφύλαξε για τη χώρα του τον ρόλο του χωροφύλακα του πλανήτη. Σε μήνυμά του, υποστήριξε ότι η Αμερική «είναι υποχρεωμένη να δρα ως διεθνής αστυνομία», προκειμένου να μη διασαλευτεί η παγκόσμια τάξη.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Η ιδέα του Πιέρ ντε Κουμπερτέν να μεταφερθούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, μόλις οκτώ χρόνια μετά την αναβίωσή τους, αποδείχθηκε ότι δεν ήταν η

καλύτερη. Η ευρωπαϊκή κουλτούρα τους είχε στηρίξει αλλά τα ευρωπαϊκά πορτοφόλια δεν άντεχαν τα έξοδα. Το ταξίδι ήταν κουραστικό και πολυήμερο, με μοναδικό μέσον μετάβασης το πλοίο, και οι διοργανωτές άπειροι.

Αποτέλεσμα ήταν να απουσιάσουν οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες που είχαν υψηλό αθλητικό επίπεδο, γεγονός που μείωσε σημαντικά το κύρος των αγώνων. Μέσα σε όλα τα άλλα, άλλαξε και η πόλη που θα φιλοξενούσε τη διοργάνωση. Αρχικά, είχε επιλεγεί το Σικάγο, το οποίο δεν διέθετε στάδιο. Αυτό που κατασκευαζόταν, ήταν αδύνατο να είναι έτοιμο πριν από το 1905. Με προσωπική παρέμβαση του προέδρου, Θεοδώρου Ρούσβελτ, προκρίθηκε ο Άγιος Λουδοβίκος (Σαιν Λούις) που διέθετε στάδιο 35.000 θέσεων.

Το πιο σημαντικό γεγονός της Ολυμπιάδας συνέβη εκτός αγώνων και ήταν ο καθορισμός της ερμηνείας «ερασιτεχνισμός». Αποφασίστηκε ότι ερασιτέχνης αθλητής είναι εκείνος ο οποίος:

1. Δεν έχει δεχθεί ποτέ χρήματα
2. Δεν έχει αγωνιστεί ποτέ με ψευδώνυμο
3. Δεν έχει βάλει ενέχυρο, ούτε έχει πουλήσει έπαθλό του
4. Δεν έχει βάλει ποτέ χρηματικό στοίχημα. Και
5. Είναι αποδεδειγμένα μέλος ερασιτεχνικού σωματείου.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Τα δύο φαβορί του μαραθώνιου καταποντίστηκαν κι ο νικητής ακυρώθηκε: Ο ένας έχασε τη νίκη επειδή τον πήραν στο κινήγι κάποια σκυλιά κι ο άλλος γιατί βαρυστομάχιασε στον δρόμο, ενώ ο «νικητής» κάλυψε το συντριπτικά πιο μεγάλο μέρος της απόστασης ως επιβάτης αυτοκινήτου!

Ο μαραθώνιος δρόμος, για τρίτη συνεχή διοργάνωση, αποτέλεσε το κέντρο ενδιαφέροντος των αγώνων. Με τις περιπέτειες του ταχυδρόμου Φέλιξ Καρβαγιάλ, από την Αβάνα της Κούβας, να γίνονται πρωτοσέλιδο στις αμερικανικές εφημερίδες.

Σε αθλητικούς αγώνες δεν είχε ποτέ συμμετάσχει. Κι ούτε γνώριζε πόσα χιλιόμετρα είναι η απόσταση που καλύπτει ο μαραθώνιος. Είχε όμως τρομερή αντοχή και ποτέ δεν έδειχνε να έχει κουραστεί. Γνωστοί και φίλοι τον έπεισαν να δηλώσει συμμετοχή. Το πρόβλημά του όμως ήταν ότι δεν είχε χρήματα για το μεγάλο ταξίδι κι ούτε στην φτωχή και ταλαιπωρημένη πατρίδα του βρισκόταν κάποιος να τον χρηματοδοτήσει.

Ξεκίνησε να δίνει παραστάσεις στις πλατείες κάνοντας τον κωμικό. Κατάφερε και μάζεψε κάποιο ποσό που του φάνηκε ικανοποιητικό. Πήρε το πλοίο για τις ΗΠΑ και κατέβηκε στη Νέα Ορλεάνη ταπί. Τα είχε χάσει όλα στα χαρτιά και στα στοιχήματα. Και το Σαιν Λούις απείχε ολόκληρα πεντακόσια χιλιόμετρα από το λιμάνι. Το έκοψε με τα πόδια. Έφτασε έγκαιρα και είχε την τύχη να τον πάρει κάτω από την προστασία του ο ολυμπιονίκης στη δισκοβολία, Μάρτιν Σέρινταν. Λίγο πριν από την εκκίνηση, θυμήθηκαν ότι ο Φέλιξ Καρβαγιάλ δεν διέθετε αθλητικό σορτσάκι. Ο Σέρινταν πήρε ένα ψαλίδι κι έκοψε τα μπατζάκια του παντελονιού, οπότε ο Φέλιξ έμοιαζε κάπως με αθλητή.

Στην αφετηρία, δυο μαύροι της αφρικανικής φυλής των Ζουλού, ο Λεντάου και ο Γιαμασάνι, προαλείφονταν για τα μετάλλια με τον Κουβανό Καρβαγιάλ να συγκεντρώνει τις προτιμήσεις του κοινού. Ο Γιαμασάνι καταποντίστηκε. Ο Λεντάου είχε την ατυχία να βρεθεί στον δρόμο μιας αγέλης σκυλιών που τον πήραν στο κινήγι. Το έβαλε στα πόδια αλλά προς λάθος κατεύθυνση. Όταν απαλλάχθηκε από τον μπελά και ξαναπήρε τον δρόμο για το τέρμα, ήταν αργά. Κατάφερε να τερματίσει ένατος.

Ο Κουβανός το διασκέδαζε: Σταματούσε όπου έβλεπε συγκεντρωμένους φιλάθλους κι έκανε πρακτική στα αγγλικά του, έτρωγε συνέχεια, σταματούσε και έκλεβε φρούτα από τους κήπους και βούτηξε δύο ροδάκινα από το αυτοκίνητο ενός κριτή. Παρ' όλ' αυτά, πήγαινε για μετάλλιο. Ως την ώρα που άρχισαν οι κράμπες στο στομάχι του και τον εξόντωσαν. Έμεινε 4^{ος}. Ποτέ κανείς μετά τον αγώνα του Σαιν Λούις δεν έμαθε κάτι για την τύχη του. Το σίγουρο είναι ότι δεν ξανάτρεξε σε αγώνες.

Είχαν περάσει 3 ώρες και 13 λεπτά όταν ο Αμερικανός Φρέντ Λοτζ μπήκε στο στάδιο πανηγυρίζοντας. Πανηγύριζαν και οι θεατές καθώς αντελήφθησαν ότι ήταν συμπατριώτης τους. Ο Λοτζ έκοψε το νήμα ακμαίος κι άρχισε να κάνει δηλώσεις. Φωτογραφήθηκε με την Άλις Ρούζβελτ, κόρη του προέδρου των ΗΠΑ, και βέβαια έκανε το γύρο του θριάμβου. Μετά, ακυρώθηκε. Στην ουσία, είχε τρέξει μόλις 28 χλμ., καθώς μετά τα πρώτα 16, ανέβηκε σε ένα αυτοκίνητο, από το οποίο κατέβηκε δώδεκα χλμ. πριν από ο στάδιο.

Στην απολογία του, ισχυρίστηκε πως όλα ήταν ένα αστείο. Τιμωρήθηκε με ισόβιο αποκλεισμό.

Νικητής τελικά αναδείχθηκε ο αμερικανός Τόμας Χικς που κι αυτός θα είχε ακυρωθεί, αν ίσχυαν οι σημερινοί κανονισμοί: Όπως ο ίδιος αποκάλυψε, στη διάρκεια της κούρσας είχε πάρει δόσεις στρυχνίνης και κονιάκ. Μετά τον αγώνα, δήλωσε:

«Πιο εύκολο είναι να εκλεγώ πρόεδρος των ΗΠΑ παρά να κερδίσω τον μαραθώνιο αυτόν».

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Δυο όλους κι όλους αθλητές έστειλε η Ελλάδα με χίλιους κόπους στις ΗΠΑ αλλά γνώρισε μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες της στο θεσμό. Ο Περικλής Καλούσης πήρε το χρυσό μετάλλιο στην άρση βαρών και ο Νίκος Γεωργαντάς χάλκινο στη δισκοβολία με βολή 37.68.

Συμμετείχαν και 13 Έλληνες ομογενείς των ΗΠΑ με μεγαλύτερη διάκριση την 5^η θέση που κατέλαβε ο Δημήτρης Βελούδης στον μαραθώνιο.

Η επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων της Ελλάδος δεν είχε χρήματα για να μπορέσει να στείλει τους δυο πρωταθλητές στις Ηνωμένες Πολιτείες κι έγινε έρανος από τον Πανελλήνιο Γ.Σ. Μαζεύτηκαν 3.225 δραχμές, ποσό που δεν επαρκούσε για το ταξίδι που με τη διαμονή και το πηγαινε – έλα θα κρατούσε ένα μήνα. Ο Καλούσης συμπλήρωσε τα έξοδά του από την τσέπη του, καθώς είχε σκοπό να παραμείνει στις ΗΠΑ μετανάστης.

Ήταν ο πιο δυνατός αθλητής των αγώνων και πήρε εύκολα μάλιστα το χρυσό μετάλλιο της άρσης βαρών, σηκώνοντας 111 κιλά και 70 γραμμάρια ακριβώς. Οι δυο Αμερικανοί πρωταθλητές που θεωρούνταν φαβορί, έμειναν στην δεύτερη και τρίτη θέση, πολύ μακριά από τον Έλληνα γίγαντα. Ο Όσκαρ Όστχοφ σήκωσε 84 κιλά και 37 γραμμάρια και ο Φρανς Κούνγκλερ 79 κιλά και 61 γραμμάρια.

Ωστόσο πιο γνωστός στην Ελλάδα αθλητής ήταν ο Νίκος Γεωργαντάς καθώς ο στίβος παρέμενε το κυρίαρχο άθλημα στη χώρα. Πήρε το χάλκινο μετάλλιο με νέο ατομικό ρεκόρ αλλά κατηγορήθηκε από φίλαθλους και εφημερίδες ότι επέδειξε ασυγχώρητη λιποψυχία. Ο σύλλογός του, Πανελλήνιος Γ.Σ., τον κάλυψε με επίσημη διαμαρτυρία.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

* Οι Αμερικανοί Κάρτμελ, Χόγκεσον, Μούλτον κατέλαβαν τις 2^η, 3^η και 4^η θέση αντίστοιχα στον τελικό των 100μ. αλλά έτρεξαν 101 μέτρα! Ξεκίνησαν ένα μέτρο πίσω από τους υπόλοιπους αθλητές γιατί είχαν υποπέσει σε άκυρες εκκινήσεις και την ποινή αυτή προέβλεπαν οι κανονισμοί της εποχής. Το χρυσό μετάλλιο πήρε ο συμπατριώτης τους Χαν με 11,0.

* Η απάτη του αμερικανού μαραθωνοδρόμου Φρέντ Λοτζ αποκαλύφθηκε από τον οδηγό του αυτοκινήτου που τον μετέφερε μέχρι λίγα χιλιόμετρα έξω από το στάδιο. Τσαντίστηκε, επειδή τον είδε να πανηγυρίζει «για τη νίκη του».

* Η Γερμανία έστειλε στο Σαιν Λούις και την ομάδα πόλο που όμως ποτέ δεν αγωνίστηκε. Οι Γερμανοί πολιστες αντελήφθησαν ότι στις ΗΠΑ το πόλο έχει άλλους κανονισμούς και έτσι αποσύρθηκαν από τους αγώνες. Τελικά στο πόλο πήραν μέρος μόνο τρεις ομάδες πανεπιστημίων των ΗΠΑ.

* Ο Αμερικανός πρωταθλητής της γυμναστικής, Τζορτζ Αιζερ, άφησε άναυδους τους φιλάθλους κατακτώντας δύο χρυσά, δύο ασημένια και ένα χάλκινο μετάλλιο. Επειδή το ένα του πόδι ήταν ξύλινο! Είχε μείνει κουτσός ύστερα από ατύχημα στο χωριό του, όταν ήταν μικρός.

* Το κρασί κατέστρεψε τον Ούγγρο πρωταθλητή του ύψους Λάγιος Γκέντζι που ταξίδεψε χιλιάδες χιλιόμετρα προκειμένου να μετάσχει στους αγώνες. Μαζί του είχε φέρει από τη Βουδαπέστη μια κάσα μπουκάλια κρασί, που όμως τα πήραν και τα έκρυσαν οι παράγοντες της ομάδας παραμονές του αγώνα. Στον στίβο, ο Λάγιος παραπατούσε. Βγήκε μόλις τέταρτος, ενώ πήγαινε για χρυσό. Όταν τον πλησίασαν οι υπεύθυνοι της ομάδας για να τον παρηγορήσουν, διαπίστωσαν ότι βρομοκοπούσε οινόπνευμα. Λίγες ώρες νωρίτερα, είχε ανακαλύψει την κρυψώνα και είχε αδειάσει όλα τα μπουκάλια.

* Ο Αμερικανός μποξέρ Κάρολ Μπάρτον νίκησε εύκολα στα σημεία τον αντίπαλο του Πίτερ Στέρχοντ. Την επομένη όμως, αποκαλύφθηκε ότι δεν ήταν ο Μπάρτον που πυγμάχησε αλλά κάποιος Μπόλιγκερ! Ο Μπάρτον ποτέ ξανά δεν εμφανίστηκε στα ρινγκ, ενώ ο Μπόλιγκερ τιμωρήθηκε με ισόβιο αποκλεισμό. Κι ούτε ποτέ μαθεύτηκε γιατί έγιναν όλα αυτά.

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ

* Ο Γιόζεφ Στάντλερ (ΗΠΑ) έγινε ο πρώτος έγχρωμος που κέρδισε μετάλλιο σε αγωνίσματα αλμάτων...

* Η ομάδα ποδοσφαίρου των ΗΠΑ σε κανένα αγώνα της δεν κατάφερε να πετύχει γκολ. Ένα που έβαλε στο φινάλε, ήταν αυτογκόλ...

* Ο χρυσός ολυμπιονίκης στα 400 μ. με εμπόδια, Χάρι Χίλμαν (ΗΠΑ), μετά τη νίκη του, συνιστούσε στους συναθλητές του να τρώνε ωμά αβγά...

* Ο Αμερικανός Ράλφ Ρόουζ, που κέρδισε χρυσό μετάλλιο στη σφαίρα, πέθανε σε ηλικία 29 χρόνων από άγνωστη αιτία ...

(Έθνος, Αύγουστος 2004) (τελευταία επεξεργασία, 29.7.2009)